

Esteve Soler

(entrevistat per Victoria Szpunberg)

Esteve Soler és dramaturg, comentarista de cinema, director, estudiant del doctorat d'Arts Escèniques i ciutadà de Manresa. Una de les coses que m'inquieten i m'atrauen d'ell és la quantitat d'informació que controla, una barreja bastant rica i contradictòria entre la més ferotge actualitat i coneixements de vegades més marginals o erudicions de la cultura clàssica.

És un home amb el qual discuteixo bastant, amb qui m'agrada discutir. Pots ser perquè darrere de les nostres diferències, veig un home sensible, que s'apassiona. Sovint el rubor que apareix a les seves galtes em fan pensar en un cor incòmode i inquiet.

T'interessa la dramaturgia catalana contemporània?

M'interessa la dramaturgia, independentment del país o el moment en que aquell autor estigui escrivint. Per proximitat, la dramaturgia catalana contemporània m'interessa més que

cap altra. El treball de Belbel, Espinosa, Alberola i Galceran em sembla molt bo. No, perdó... Em sembla extraordinari. I no crec que exageri gens ni mica.

Gens ni mica?

Cal creure una mica més en els autors catalans. La dramaturgia catalana no ha passat per un millor moment en tota la seva història i encara podem estar molt millor. Cal ser optimistes.

Estàs fent la teva tesi del doctorat sobre alguns aspectes de la comèdia. Per què t'interessa la comèdia com a gènere teatral? Quin autor còmic t'agrada especialment?

La comèdia em motiva per diverses raons. En primer lloc perquè em fa molta por prendre'm seriosament a mi o qualsevol cosa que pugui escriure i, en segon lloc, perquè la vida és molt trista com per haver de passar hores davant de l'ordinador torturant-me a mi o un futur espectador. Això no significa que els temes hagin de ser necessàriament banals, però sí que busco una perspectiva còmica. Una autora que m'agrada especialment em serveix a la perfecció per explicar-ho.

Paula Vogel fa tres dècades que escriu sense parar obres mestres de la comèdia que parteixen de la prostitució d'ancianes, la sida, l'abús de menors...

Digues tres autors dramàtics, no còmics, que t'interessin. I explica'm per què.

1. J. B. Priestley. Em fascina el seu treball amb l'espai, el temps i la casualitat, però sobretot que tots els seus jocs formals acabin repercutint gairebé filosòficament. És un dels grans grans dramaturgs i aquí se'l coneix massa poc. També ha influït en un altre autor, un còmic sovint menyspreat, que em sembla brillant: Alan Ayckbourn.

2. Tony Kushner. Hi ha moltes coses que m'agraden d'ell. La construcció de personatges, l'enginy del seu diàleg, la capacitat que té per barrejar diversos nivells de realitat i ficció... La llibertat i la intensitat amb què escriu és fantàstica. També m'agrada que tingui ganes de dir coses. No em refereixo tant a la seva militància política o reivindicativa com a l'expressió directa del seu discurs, que no s'amaga rere dobles sentits i metàfores.

3. David Mamet. Em fa la sensació que Mamet de vegades va massa «de sobrat», especialment a les seves darreres obres, però la seva carrera creativa és simplement increïble. Qualsevol dramaturg amb dos dits de front dedica les seves pregàries a David Mamet. M'encanta que sigui un científic fred i calculador de la dramaturgia, de l'expressió visual i oral, i al mateix temps pugui ser tan subjectiu i parcial a les seves obres, amb un estil tan personal i marcat però perversament premeditat.

Vas escriure un article a PAUSA sobre Sarah Kane i sé que t'agrada molt Michael Haneke i que t'interessa Howard Barker... Però també t'he sentit defensar el teatre comercial i la ficció que busca la complaença de l'espectador... T'agrada tot? Quin és el teu criteri a l'hora de valorar una ficció?

Sí, m'agrada tot. I molt. Crec que, per exemple, entre l'agressió masoquista de Michael Haneke, la tensió espectacular d'Alfred Hitchcock i l'humor suggerit d'Ernst Lubitsch hi han molts vincles. Són tres creadors diferents, però units per la seva mú-

tua creença en la intel·ligència del públic. L'únic teatre que no m'agrada és aquell que menysprea l'espectador i, per contra, els espectacles que més m'interessen són aquells que dinamitzen l'atenció del públic. En termes dramàtics podríem parlar de la creació o no d'un receptor implícit que, des del meu punt de vista, és l'únic que pot fer veritablement que una obra funcioni. En termes més populars podríem dir que cal matar a tot aquell que resulti avorrit.

No has pensat que allò que et pot avorrir a tu pot divertir a un altre?

No sé si recordes que hi ha una escena a *Funny games*, de Michael Haneke, en què es manté un plànol fix en un menjador durant deu minuts i gairebé no passa res. Òbviament Haneke ha creat grans expectatives per sostenir l'interès d'aquell moment, però segur que un nen podria adormir-se mentre espera que passi alguna cosa. Haneke s'adreça al seu públic d'una manera molt diferent de com Walt Disney tracta el seu, per exemple. Cada tipus de narració necessita un llenguatge propi. El problema consisteix a no fer arribar les

emocions que t'has proposat a qui tu et dirigeixes, sigui qui sigui.

Molts cops, quan parles d'una obra, he sentit que donaves molta importància a la reacció del públic. El públic determina la qualitat d'una obra? Penses que un autor teatral que no té èxit de públic és un fracassat? No creus que alguns elements aleatoris (o no), com el màrqueting, les modes, els actors, el context, la premsa, els interessos extraartístics, etc. poden distorsionar els èxits i els fracassos?

En el teatre català, l'únic que determina l'èxit d'una producció és que el seu responsable pugui rebre una nova subvenció per al següent muntatge. I això és molt trist.

Dramaturg, director, teòric, comentarista de cinema a mitjans de comunicació... Quina d'aquestes tasques et proporciona més satisfacció? Per què?

Crec que tot gira al voltant del dramaturg. Em fascina la narració i com aquesta es relaciona amb el públic, en tots els seus múltiples aspectes. Les diferents feines que realitzo les

veig com un procés de formació per al dramaturg.

Parla'm d'alguna pel·lícula que t'hagi emocionat, traspasat, que hagi modificat alguna part de tu.

Tots tenim centenars de pel·lícules que ens han canviat. Sento una certa veneració per la filmografia d'Alain Resnais, des de la poesia d'*Hiroshima mon amour* fins al musical d'*On connaît la chanson*. I si he d'escollir una de les seves pel·lícules, em quedo amb *El año pasado en Marienbad*, una pel·lícula hipnòtica amb una capacitat de seducció eterna que converteix el cinema en una experiència límit, gairebé religiosa, com en el cas de *Persona* i *2001*. En tot cas, no puc negar que, quan era un nen, *E.T. el extraterrestre* em va provocar una autèntica commoció. Vaig passar-me tota la meva infantesa obsessionat per Steven Spielberg.

Has fet una obra basada en textos de Thomas Bernhard. Et va interessar la seva part còmica o la seva part terrible? O totes dues?

Un part sense l'altra el faria insuportable. Per mi, l'interès de Bernhard resideix en aquest contrast.

Llavors estaries d'acord en què moltes vegades allò més còmic pot coincidir amb allò més tràgic? Parlariem de tragicomèdia, de patetisme? T'ho pregunto a tu que ets expert en definicions de gènere. Perquè a mi m'apassiona quan es provoca una unió d'aquesta mena.

Doncs has de llegir-te els còmics de Daniel Clowes. Des de les vinyetes de *Bola ocho* o *David Boring* ha arribat a barrejar l'existencialisme amb un humor brillant. A Clowes ja se l'estudia a les universitats, no és broma. Des de la llibertat de les vinyetes s'ha pogut experimentar molt més en els límits dels gèneres i de les formes dramàtiques. Per comprovar-ho només cal obrir per la pàgina que vulguis *Jimmy Corrigan*, de Chris Ware.

Estaries d'acord que la tristor de la teva obra *Runes* té alguna cosa a veure amb la incomoditat que provoca *Jo sóc un altre!*? No són obres tan diferents, oi?

Curiosament, Daniel Clowes és un dels referents que vaig prendre per escriure les dues obres.

Jo sóc un altre! em sembla una obra plena d'un cinisme gairebé maliciós. Es tracta d'un punt de vista teu o d'una mala interpretació meva?

Tu acostumes a interpretar-ho tot negativament (he, he!), però en aquest cas em sembla que tens raó. Em moro d'enveja cada cop que llegeixo qualsevol text d'Oscar Wilde, Dorothy Parker o Empar Moliner.

Els personatges de *Runes* i de *Jo sóc un altre!* semblen personatges que busquen la companyia de l'altre, de vegades d'una manera desesperada. La diferència potser és que a *Jo sóc un altre!* la recerca de l'amor es transforma en una recerca purament sexual, de vegades volgudament grollera, salvatge... Has perdut la fe?

Vols dir que «una recerca purament sexual» suposa «perdre la fe»? En què? En les persones? En les emocions? No sé, Woody Allen diu que «el sexe sense amor es una experiència buida, però com a experiència buida és una de les millors». Woody Allen és tan bo...

Victoria Szpunberg

(entrevistada per Gemma Rodríguez)

La meva relació amb la Victoria és llarga i estranya. Potser és l'autora catalana de qui millor conec l'obra. Entre aquí y allá (lo que dura un paseo) va ser un dels primers textos teatrals contemporanis que van passar per les meves mans. Va ser el 1998, quan jo tot just em començava a interessar pel teatre, i recordo que el vaig trobar original, inquietant, divertit i, amb permís de la Carol López, mereixedor del premi Maria Teresa León.¹ Des de llavors ha plogut molt i totes dues hem jugat a ignorar-nos mútuament, cosa prou difícil en un país tan petit com el nostre. Vam tenir una oportunitat a Sitges, el 2002, quan la Victoria va participar al seminari del Royal Court que jo coordinava, però la vaig esbrincar

un dia per haver arribat tard i vam decidir que seguiríem ignorant-nos una mica més. Felixment aquest estiu hem trencat el gel. Hauria estat força violent no fer-ho, perquè ens va tocar compartir habitació a la trobada de creadors que es va celebrar al castell de Magalia, a Àvila.²

He fet un «google» i he buscat Victoria Szpunberg. He trobat 504 entrades. Què has fet per ser tan famosa?

504? Això és molt? Deu ser que pertanyo a un lobby, és clar, on el senyor Jacobo Google és el president i jo la primera becària...

A finals d'any estrenaràs *La màquina de parlar*. A la trobada de Magalia ja se'n va fer una lectura escenificada amb uns resultats prou bons. T'ajuda a afrontar l'estrena més confiada?

Ja n'he fet unes quantes lectures dramatitzades que m'ajuden a millorar el text. A distanciar-me'n i poder enten-

dre el mecanisme que de vegades és inconscient. Els actors m'ajuden molt.

En anteriors muntatges dels teus textos vas deixar la direcció en mans d'altres persones. Per què ara decideixes afrontar tu mateixa la posada en escena?

Ara per ara, es tracta d'un dissig.

Seràs fidel al text i a l'autora?

Sóc una persona bastant fidel.

El fet de ser-ne l'autora garanteix una millor comprensió del text?

No ho sé.

Llegeixo que l'obra parla de les relacions de poder, de subordinació i de dependència. I jo convençuda que parlava de la manca d'identitat, la soledat i la incomunicació; no he entès res?

És possible que tu ho hagis entès bé.

La manca d'identitat és un tema recurrent a les meves obres (o això m'han dit). De totes maneres, la de-

¹ Entre aquí y allá (lo que dura un paseo) va guanyar l'accèssit al premi Maria Teresa León 1998, el premi va ser per *Susie*, de Carol López.

² I Encuentro de Creación Contemporánea 2006, Coordinadora Estatal de la Red de Teatros Alternativos, 14-22 juliol, Navas del Marqués (Àvila).